História spisovnej slovenčiny (v rokoch) :)

Roku 863 n. l. - prišli z Byzancie na Veľkú Moravu na pozvanie panovníka Rastislava bratia Konštantín a Metod. Priniesli so sebou náboženské knihy preložené z gréčtiny do staroslovienčiny, napísané v hlaholike - najstaršom slovanskom písme. Hlaholiku zostavil Konštantín na základe malých gréckych písmen a s použitím písmen niektorých orientálnych národov. Názov hlaholika bol odvodený od staroslovanského slova glagol - hlahol[1].

Ukážka hlaholiky (*Kyjevské listy*)

Roku 866 - pápež Hadrián II. schválil slovienske preklady *Sv. Písma* a bohoslužobných kníh.

Roku 885 - pápež Štefan II. zakázal používanie staroslovienčiny pri bohoslužbách.

V 10.-12. storočí - bola v Uhorsku latinčina bohoslužobným, úradným i literárnym jazykom.

V 13.-14. storočí - okrem latinčiny sa v úradnom styku začala používať i slovenčina.

Z roku 1380 - pochádza latinský rukopisný kódex *Manipulus florum*, v ktorom sa nachádza najstaršia známa slovenská literárna pamiatka, zápis krátkej veršovanej skladby *Mária, matko*.

V 15. storočí - spisovným jazykom na území Slovenska sa stala čeština.

V 16.-18. storočí - popri češtine sa začala presadzovať i stredoslovenčina a západoslovenčina.

Roku 1763 - kalamuldský mních v Červenom Kláštore Štefan Romuald Hadbavný, zostavil prvý latinsko-slovenský slovník *Syllabus dictionarij Latino-Slavonicus* so stručným návodom k slovenskej gramatike, v ktorom zachytil predbernolákovský západoslovenský kultúrny jazyk trnavskej univerzitnej tradície.

Roku 1750 - kalamuldskí mnísi v Červenom Kláštore pri Dunajci preložili do slovenčiny celé *Písmo sväté*.

Roku 1784, 1. júna - na Bratislavskom hrade bol otvorený generálny seminár. Bola to cirkevná ustanovizeň pod správou štátu. Pripravovala kňazov, aby pôsobili medzi ľudom v národnom jazyku. Sám cisár Jozef II. pri svojej návšteve seminára 8. októbra 1784 dôrazne študentom odporúčal, aby popri nemčine pestovali aj svoj materinský jazyk. Preto sa generálny seminár stal aj semeniskom hnutia za slovenský literárny jazyk, na čelo ktorého sa neskôr postavil Anton Bernolák.

Roku 1787 - Anton Bernolák (1762-1813) uzákonil spisovnú slovenčinu - bernolákovčinu. Jej základom bolo západoslovenské nárečie a pravidlo „píš ako počuješ“.

Roku 1790 - Anton Bernolák vydal v Bratislave prvú gramatiku slovenského jazyka, *Gramatica Slavica*.

Začiatkom 19. storočia - stredné Slovensko sa stalo centrom kultúry krajiny.

Roku 1812 - cisár František II. vydal nariadenie, aby stolice používali v úradoch a na súdoch jazyky miestneho obyvateľstva.

Roku 1819 - Ján Kollár (1793-1852) prišiel ako evanjelický kazateľ do Pešti. Usiloval sa tam vytvoriť kultúrne stredisko všetkých Slovákov bez rozdielu náboženského vyznania. Spolupracoval s ním aj katolícky právnik Martin Hamuljak. Kollár však trval na svojom stanovisku jazykovej a kultúrnej jednoty „československej“, preto našiel viac podpory u českých kultúrnych pracovníkov. Písal aj pod pseudonymom Čechobratr Protištúrsky.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Roku 1826

- z iniciatívy Jána Kollára sa v Pešti zišli niekoľkí predstavitelia katolíckej a evanjelickej inteligencie a dohodli sa na založení Slovenského čitateľského spolku a slovenskej knižnice v Pešti. Bol to dôležitý krok k zbliženiu dvoch protichodných smerov slovenského národného hnutia,

- v Budíne vyšlo po nemecky dielo Pavla Jozefa Šafárika *Dejiny slovanského jazyka a literatúry vo všetkých nárečiach*. Šafárik v ňom jasne rozlišuje medzi českým a slovenským jazykom, ktorému priznáva svojbytnosť a Slovákov považuje za osobitný slovanský národ. To mu však neprekážalo, aby zastával ideu jazykového a literárneho čechoslovakizmu.

Roku 1829 - v Liptovskom Sv. Mikuláši založili prvú ľudovú knižnicu na Slovensku.

Roku 1843 - Ľudovít Štúr (1815-1856) uzákonil novú spisovnú slovenčinu, jej základom bolo stredoslovenské nárečie.

Na fare v Hlbokom

Fara v Hlbokom dnes

Roku 1844 - slovenčina Ľudovíta Štúra bola vyhlásená za spisovný jazyk.

Roku 1846 - Ľudoví Štúr publikoval literárne dielo *Nauka reči Slovenskej* (*Náuka reči slovenskej*), ktorým položil základy spisovného jazyka po gramatickej stránke.

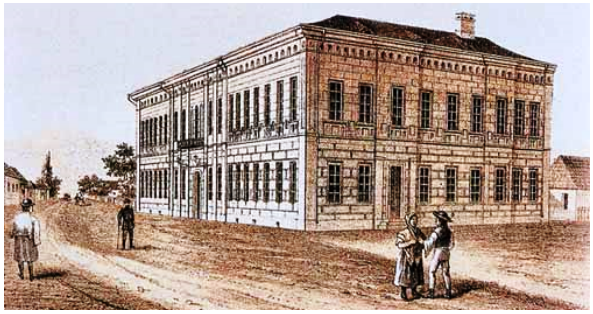

Nauka reči Slovenskej

Roku 1852 - v Bratislave vyšla *Krátka mluvnica slovenská*, ktorú z poverenia popredných slovenských kultúrnych a politických pracovníkov z októbra 1851 napísal mladý profesor na nemeckej reálke v Bratislave Martin Hattala (1821-1903). Hattala tak kodifikoval spisovnú slovenčinu.

Roku 1862, 21. 8. - cisár František Jozef I. povolil založiť Maticu slovenskú a tri slovenské gymnáziá (Veľká Revúca[2], Turčiansky Sv. Martin a Kláštor pod Znievom), pričom Slováka Jána Franciscihо menoval za župana Liptovskej stolice. V tom istom roku bolo otvorené prvé evanjelické patronátne gymnázium v Revúcej ako vyššia stredná škola.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Prvá budova Matice slovenskej

Budova prvého slovenského gymnázia v Revúcej

Roku 1863 - bola založená Matica slovenská.

Roku 1875 - maďarská vláda zrušila Maticu slovenskú a zatvorila slovenské gymnáziá.

Roku 1890 - Samuel Czambel v *slovenskom pravopise* ustálil písanie i/y, ä/ľ a upravil normy rytmického krátenia.

Roku 1902 - Samuel Czambel kodifikol spisovnú slovenčinu ako reč strediska národného života - Martina.

Roku 1918 - bola slovenčina prvýkrát uznaná ako spisovný jazyk.

Roku 1931 - český jazykovedec, pracovník Matice slovenskej, Václav Vážny (1892-1966) vydal *Pravidlá slovenského pravopisu*, ktoré predstavitelia slovenskej kultúry odmietli, pretože uprednostňoval tvary blízke češtine. Jeho oponentami sa stali puristi(z lat. purus - čistý), ktorí vystúpili proti preberaniu slov z češtiny a presadzovali čistotu slovenského spisovného jazyka.

Roku 1932 - začal vychádzať prvý jazykovovedný časopis, *Slovenská reč*.

Roku 1939 - vypracoval Henrich Bartekpodľa puritistických zásad *Pravidlá slovenského pravopisu*, ale univerzitná komisia jeho návrhy neprijala.

Roku 1940 - zredigoval nové *Pravidlá slovenského pravopisu* H. Barteka A. Banik. Odstránil dvojtvary, ale pravopisný systém nezmenil.

Roku 1943 - bol založený Jazykovedný ústav SAV.

Roku 1953 - vydal kolektív Ústavu slovenského jazyka SAV nové *Pravidlá slovenského pravopisu.* Zjednodušil písanie *–i* v slovesných tvaroch minulého času:

- ženy, deti pracovaly / pracovali,

- stromy padaly / padali.

V rokoch 1959-1968 - vyšiel *Slovník slovenského jazyka*[3].

Roku 1968 - kodifikácia spisovnej slovenčiny upravila písanie predpôn s-, z-, zo- zrušením výnimiek (okrem slova smena - pracovná).

Roku 1984 - boli vydané prvé *Pravidlá slovenskej výslovnosti*.

Roku 1987 - vyšiel *Krátky slovník slovenského jazyka*. Obsahuje 50000 najpoužívanejších slov.

Roku 1990, 25. októbra - Slovenská národná rada schválila jazykový zákon, ktorým slovenčinu vyhlásila za úradný jazyk.

Roku 1991 - vyšli najnovšie *Pravidlá slovenského pravopisu.* Neprinášajú zásadné zmeny v slovenskom pravopise, to znamená, že nejde v nich o pravopisnú reformu, ale len o niektoré zmeny v pravopise.

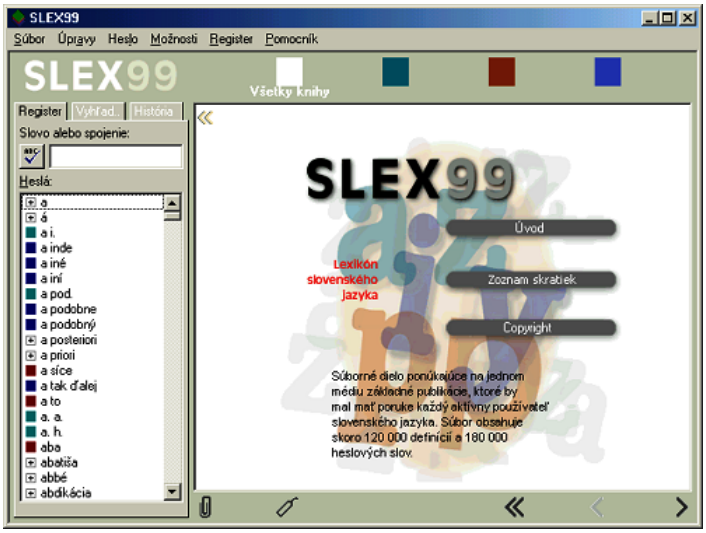
Roku 1992, 1. septembra - prijatá ústava uzákonila slovenčinu ako úradný jazyk.

Roku 1995, 15. novembra - Národná rada Slovenskej republiky schválila zákon o štátnom jazyku.

Roku 1988 - vydala Forma, s.r.o. na cd *Slovenský jazykový korektor- Slex 99*. Súborné dielo obsahuje: *Krátky slovník slovenského jazyka* - t.j. odborný opis slovnej zásoby spisovnej slovenčiny s poukazom na bohaté významové členenie slov, na vzťahy v ich pomenovaní, ako aj vzťahy ich vzájomnej protichodnosti , tvorí ho okolo 35 000 definícii a 62 500 heslových slov, *Synonymický slovník slovenčiny* - t.j. obsahuje systematický opis slov, ktoré sú zo zvukovej stránky odlišné ale majú rovnaký alebo blízky význam, tvorí ho 41 300 heslových statí 43 200 odkazových hesiel a *Pravidlá slovenského pravopisu* - t.j. základná príručka pravopisu súčasnej slovenčiny, slovníkovú časť tvorí 40 500 definícii pravopisnej podoby slov a 2 800 názvov obcí na Slovensku s príslušnými

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

obyvateľskými menami. Súborné dielo ponúka na jednom médiu základné publikácie, ktoré by mal mať poruke každý aktívny používateľ slovenského jazyka.

Úvodná obrazovka *Slexu 99*

[1] Hláska.

[2] Gymnázium malo spočiatku malo iba dve triedy, jeho správcom bol August Horislav Škultéty - evanjelický kňaz, publicista, zberateľ ľudovej slovesnosti a pedagóg. Postupne sa škola vybudovala na osemročné gymnázium, neskôr pri nej zriadili aj patronát na učiteľskú prípravku.

[3] Šesťdielny.

Encyklopédia histórie Slovenska a Encyklopédia histórie Sveta

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania